

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. V. Vera sententia statuitur, & explicatur

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

virtualiter à perfectione actus necessarii distinctam.

¶ Sed contra primò: Attributa divina supponunt naturam divinam, in propria linea naturæ infinite perfectam; & tamen, hoc non obstante, illi superaddunt aliquam perfectionem, virtualiter & ratione distinctam, ut communiter docent Theologi: Ergo similiter quamvis entitas illa modalis, quæ secundum Adversarios constituit actum Dei liberum, supponat naturam divinam infinite perfectam, hoc tamen non impediet, quin ei superaddat aliquam perfectionem virtualiter distinctam.

Secundò, Licet divina essentia supponatur infinite entitatis, modus ille realis superaddat entitatem, ratione distinctam ab entitate essentia: Ergo licet supponatur infinita perfectionis, superaddet perfectionem ad perfectionem essentia.

Tertiò, Modalis ista entitas superaddit actualitatem, est enim ultima actualitas voluntatis divinæ ut liberæ, sicut entitas actus necessarii est ultima actualitas voluntatis divinæ sub conceptu naturæ: Sed actualitas idem est quod perfectio, ut antea dicebamus: Ergo superaddit perfectionem.

¶ Dices: Origines activæ in personis Sanctissimæ Trinitatis, cum consistant in actione, addunt actualitatem supra lineam absolutam, & tamen, in frequentiori Thomistarum sententia, perfectionem non addunt: Ergo ex eo quod entitas modalis constituit decretum liberum, addat actualitatem supra volitionem necessariam, non sequitur addere perfectionem.

Respondeo primò, negando Antecedens, nam licet origines activæ in actione consistant, non tamen consistunt in actione distincta pro recto ab actibus absolutis, sed in actibus absolutis, connotatis relationibus: unde quamvis sint operationes, non addunt actualitatem supra actus absolutos.

Secundò responderi potest, quod sicut est peculiare in linea relativa, quod entitatem addat, & non addat perfectionem; quia non exprimit ordinem ad existentiam, vel ad subiectum cui convenit; ita est peculiare in hac linea, ut nec tendentia actualis notionalis, intellectiva, aut volitiva, & quæcumque alia actualitas relativa, nullam exprimat vel addat perfectionem ad lineam absolutam.

§. IV.

Ad respectum rationis consurgentes impugnantur.

¶ Dico quintò: Actum Dei liberum non constituit per respectum rationis ad creaturas.

Probatur: Vel talis respectus sumitur fundamentaliter, vel formaliter? Si primo modo sumatur, restat explicare quodnam sit ejus fundamentum, an sit quid Deo extrinsecum vel intrinsecum, creatum vel increatum, defectibile vel indefectibile &c. Et sic recurrunt omnes difficultates propositæ. Si verò secundum dicatur, in contrarium militent plura & efficacia argumenta.

In primis enim decretum Dei liberum, est quid reale & non fictum, & vera ac realis causa creaturarum: Ergo non potest constitui per aliquam formam rationis, ab intellectu constitutam, & à parte rei non existentem.

A Secundò, Ab æterno Deus dicitur liberè volens creaturas, & tamen ab æterno non est respectus rationis in Deo, cum intellectus creatus sit in tempore, & increatus non formet entia rationis, ut suppono ex Logica, & constat ex dictis Tractatu præcedenti.

Tertiò, Dato quod intellectus divinus formaret entia rationis, non tamen fabricare posset respectum constituentem liberum Dei decretum: vel enim illum fabricaret per actum liberum, vel per necessarium? Non secundum, alias respectus ille esset necessarius Deo, & consequenter decretum non esset liberum: Non primum, nam omnis actus liber intellectus divini, decretum liberum voluntatis constitutum supponit, cum libertas intellectus, ex libertate voluntatis oriatur: Ergo &c.

Quartò, Voluntas non redditur liberè volens per intellectum, vel effectum illius, sed per aliquid ab ipsa procedens: Sed respectus rationis ad creaturam, à voluntate divina formari nequit: Ergo nec actus liber Dei per illum constituitur.

Quintò, adversus hanc sententiam militat hoc argumentum, quod proponit Basilus Legionensis loco supra citato, & cuius solutionem se nunquam vidisse vel audisse testatur. Deus in re est actu volens: Ergo in re est omne necessarium ut actu sit volens: At respectus rationis non existit formaliter in re: Ergo non est necessarius, ut Deus sit volens actu.

Denique, Scriptura variis in locis asserit, liberà Dei voluntate omnia constitui & mutari, ac totam vim providentiæ & rerum universi feriem docet pendere à liberis Dei decretis; & SS. Patres, præsertim Augustinus & Thomas, Tract. præcedenti citati, affirmant Deum in suis decretis futura contingentia cognoscere: Ergo absurdum videtur talia decreta in mera entia rationis resolvere.

§. V.

Vera sententia statuitur, & explicatur.

D Licet in hac materia difficile non sit alioquin sententias impugnare, & ostendere quid non sit liberum Dei decretum, veram tamen preferre & explicare sententiam, & declarare in quo consistat libera Dei volitio, & quid ad perfectiones Dei necessarias superaddat, difficillimum, & ferè impossibile Theologis semper visum est. Ut tamen aliquantulum hoc sacratissimum ænigma possit intelligi, & perfecta Dei libertas, cum ejus immutabilitate conciliari, antequam nostram sententiam declarem, breviter hinc resumenda sunt ea quæ §. præcedentibus fuisse ostendimus & exposuimus.

E Constat ergo primò ex dictis supra, actum Dei liberum non superaddere ad perfectiones necessarias, perfectionem aut entitatem ratione ab illis distinctam; quia de ratione formæ constituentis liberum Dei decretum, est quod potuerit deficere, seu non esse in Deo; nempe si nolisset quod voluit, aut voluisset quod noluit, aut à volitione vel nolitione libera suspensus mansisset, quod esse possibile ostendimus antequam de perfectione, vel entitate potuisset deficere; alioquin Deus potuisset mutari, ut ostendimus: Ergo actus liber Dei non constituitur per aliquam perfectionem aut entitatem, ad perfectiones necessarias Dei superadditam.

Constat

Constat præterea, actum Dei liberum non fuisse per accidens actum necessario solum terminum, aut solum respectum rationis ad creaturas: superaddit enim id à quo ut à forma, vel à complemento formæ provenit denominatio liberè voluntatis creaturæ; hæc autem cum sit realis, non potest desumi à respectu rationis, & cum sit intrinseca, & ab æterno Deo conveniens, non potest peccari à creaturæ in tempore producta, vel ab actione transeunte per quam fuit producta: Ergo actus liber Dei non superaddit ad perfectiones necessarias solum terminum, vel objectum, vel solum respectum rationis: debet ergo aliquid aliud superaddere, quod non sit Deo purè extrinsecum, sed intrinsecum, & quod tamen potuerit deficere, seu illi non convenire. Pro cuius declaratione, & veræ sententiæ explanatione.

Dico ultimò: Actum liberum superaddere ad perfectiones necessarias terminationem ratione distinctam, sub conceptu terminationis, & potest deficibilam, ac proinde actum liberum consistere in actualitate actus necessarii, ut ad creaturas liberè terminata.

Substantiam hujus conclusionis, etsi non ita explicatam, tenent communiter Discipuli D. Thomæ, eamque docuerunt Capreolus & Ferrariensis ubi supra, asserentes decretum liberum constitui per respectum rationis, non pro formali, sed pro fundamento respectus, ut eos attentè legentibus manifestum erit: hoc autem fundamentum nihil aliud esse potest, quam talis terminatio, ut Ferrariensis clarè expressit, his verbis: *Licet enim velle divinum sit in se necessarium, quòd tamen ad creaturas terminetur, est voluntarium & liberum.* Sic Cajetanus venit interpretandus, quando asserit quòd actus liber Dei dicit perfectionem extensivam, potenter deficere: solum enim intendit illam posse, vel potuisse deficere, in ratione terminationis, non autem in ratione entitatis, aut perfectionis. In eandem sententiam incidere videntur omnes illi Auctores, qui licet ad explicandam divini decreti constitutionem, ad extrinsecum objectum confugiant, illud tamen non pro forma partiali & inadequata assignant, sed solum in obliquo, & terminativè docent ingredi ejus constitutionem.

Denique hunc modum explicandi libertatem Dei, ut probabilem, & menti ac doctrinæ D. Thomæ consonum, defendunt Salmanticenses hic disp. 7. dubio 2. eumque ut probabiliorē elegit illustrissimus Dominus Godoy, Episcopus Oxoniensis, in manuscriptis tractatibus de voluntate Dei, cuius vestigiis inherentes, illum etiam ut probabiliorē amplectimur. Unde

Probatur primò conclusio ex D. Thoma 1. contra Gentes cap. 8 2. ubi hæc scribit: *Voluntas Dei uno & eodem actu vult se & alia, sed habitudo ejus ad se, est necessaria & naturalis; beatitudo autem ejus ad alia, est secundum convenientiam quandam, non quidem necessaria & naturalis, neque violenta, aut imaturalis, sed voluntaria.* Ex quo testimonio dupliciter suaderi potest conclusio. Primò, quia libertas Dei, secundum D. Thomam, non consistit in indifferentia ad plures actus distinctos; nam (ut inquit S. Doctor) *eodem actu vult se, & alia à se*: Ergo in eodem actu debemus propter sui eminentiam assignare & rationem necessariam, & rationem liberam: Ergo idem actus ut terminatus ad Deum, est necessarius, & ut terminatus ad creaturas, est liber; & consequenter actus liber non addit actum,

sed terminationem ad creaturas.

Secundò, In eodem actu distinguit D. Thomas duas habitudines, penes quas distinguit actum necessarium à libero: Sed tales habitudines aliud esse nequeunt, quam diversæ terminationes, quæ à nobis concipiuntur ad modum habitudinis: Ergo per diversas terminationes distinguuntur. Major constat ex littera, Minor autem probatur. Habitudo actus divinæ voluntatis ad suam bonitatem, non est habitudo, seu relatio realis, vel rationis; aliàs volitio necessaria Dei, per respectum realem, vel rationis, formaliter constitueretur, quod nullus unquam dixit: Ergo pariter habitudo seu tendentia actus voluntatis divinæ liberæ ad creaturas, non est respectus realis, vel rationis, sed terminatio realis voluntatis divinæ, concepta à nobis ad modum habitudinis, de qua asserit D. Thomas quod est voluntaria, & consequenter potens deficere: Ergo ex D. Thomæ ratio formalis constituens actum liberum, est realis terminatio voluntatis Dei ad creaturas.

Probatur secundò conclusio ratione fundamentali. Actus liber Dei, cum sit immanens, & vitalis, realiter & intrinsecè est in Deo, ac proinde per aliquid illi intrinsecum, & cum voluntate divina realiter identificatum constitui debet; & cum aliunde possit, vel potuerit in Deo non esse (alioquin non esset liber, sed necessarius) superaddere debet ad perfectiones Dei necessarias aliquid defectibile secundum aliquam rationem: Sed non secundum rationem perfectionis & entitatis, ut constat ex supra dictis: Ergo saltem secundum rationem intrinsecam terminationis. Et ita actus liber Dei consistit in terminatione ad creaturas existentes, vel futuras, defectibili sub ratione puræ terminationis, & indefectibili sub ratione entitatis & perfectionis.

Dices cum Gonzale hic disp. 61. & quibusdam aliis Recentioribus Thomistis, quòd licet constitutum divini decreti possit, vel potuerit deficere, seu non esse in Deo; non tamen requiritur quòd potuerit deficere secundum aliquam rationem intrinsecam, & secundum id quod dicit in recto; sed sufficit quòd potuerit deficere secundum aliquid extrinsecum, & ex parte illius quod importat in obliquo.

Sed contra: Constitutum decreti liberi potuit Deo deficere sub ea ratione, quæ ipsum constituit volentem creaturas existentes aut futuras; Sed Deum sic volentem constituit aliquid ipsi intrinsecum, ut supra ostendimus: Ergo potuit deficere secundum aliquam rationem intrinsecam.

Confirmatur: Effectus vel quasi effectus divini decreti potuit non esse in Deo, secundum rationem aliquam intrinsecam: Ergo forma præstans prædictum effectum, vel quasi effectum formalem, deficere potuit secundum aliquam rationem intrinsecam. Antecedens constat, nam Deum esse liberè volentem creaturas, quod est effectus, vel quasi effectus formalis decreti liberi Dei, est aliquid Deo intrinsecum, & potuit non esse in Deo, cum Deus potuerit non velle creaturas. Consequentia verò probatur primo: Nam si iste effectus formalis, non obstante quòd sit aliquid divinum, & cū perfectionibus necessariis intinè identificatum, potuit desesse Deo, secundum aliquam rationem intrinsecam etiam forma quæ illum præstat, licet divina & in creatura sit, & cum perfectionibus necessariis identifica-

ta, nihilominus deesse poterit secundum aliquem conceptum intrinsecum.

Secundò, A forma sub omni conceptu intrinsecò necessaria, non potest præstari effectus formalis voluntarius, liber & potens deficere secundum conceptum intrinsecum.

Tertiò, Effectus formalis nihil aliud est quam forma subiecto communicata: Ergo si effectus formalis potest deficere secundum aliquam rationem intrinsecam, aliquid intrinsecum debet posse deficere.

Deinde contra eandem responsionem principaliter arguitur. Decretum liberum est Deo ratio cognoscendi creaturas existentes aut futuras secundum aliquam rationem intrinsecam, ut fuse ostendimus in Tractatu de scientia Dei; Sed non secundum rationem intrinsecam, quoad intrinseca necessariam: Ergo quoad intrinseca liberam, & consequenter quoad intrinseca potentem deficere, & non solum quoad extrinseca & in obliquo importata.

69 Confirmatur & magis illustratur hæc ratio. Ratio cognoscendi creaturas existentes & futuras, debet esse libera, ac proinde defectibilis sub ea ratione & conceptu, sub quo est ratio illas cognoscendi: Sed non est ratio cognoscendi creaturas existentes, vel futuras, formalitas intrinseca, secundum id quod in obliquo, & terminativè importat, sed secundum id quod importat intrinsecè & in recto: Ergo ut sic debet esse libera, & defectibilis. Minor constat, nam quod in obliquo importat, est creatura existens vel futura: At hæc non est Deo ratio cognoscendi, sed tantum res cognita: Ergo decretum liberum non est Deo ratio cognoscendi creaturas, secundum id quod in obliquo, & extrinsecè importat. Major etiam non minus nota esse videtur: si enim sub ea ratione sub qua decretum est medium cognoscendi creaturas, non sit liberum sed necessarium, non erit medium ad liberam sed necessariam cognitionem.

70 Denique suadetur conclusio. Defectibilitas terminationis sub conceptu intrinseca terminationis, absque defectu entitatis & perfectionis, nullam arguit imperfectionem in Deo; & aliàs illà admittit optime salvatur libertas divinæ volitionis: Ergo admitti debet. Consequentia patet, Antecedens verò, præterquam quod ex objectionum solutione constabit, breviter suadetur. Solum perfectionis aut entitatis defectus, imperfectio est: Sed defectibilitas sub conceptu puræ terminationis, nec perfectionis, nec entitatis defectum importat, ut constabit ex infra dicendis: Ergo nullam in Deo imperfectionem arguit.

71 Confirmatur: Ex defectibilitate illius terminationis intrinseca, sub conceptu puræ terminationis, nulla potest inferri mutabilitas in voluntate divina: Ergo admittenda est. Consequentia patet: idcirco enim rejicitur perfectio vel entitas à Deo defectibilis, quia ex illa sequitur realis mutatio, vel mutabilitas in ea, ut supra arguebamus. Antecedens verò probatur: Mutatio est transitus de non esse ad esse, vel de esse ad non esse; & consequenter petit adventum vel carentiam formæ sub conceptu essendi, ac proinde sub ratione entitatis, & perfectionis: Ergo terminatio defectibilis solum sub conceptu terminationis, & indefectibilis sub conceptu entitatis, nullam infert mutationem vel mutabilitatem in Deo.

Quod potest illustrari & confirmari ex mylte-

ria Incarnationis. Nam quia subsistentia divina habet exercitium terminandi intrinsecè naturam humanam, sine additione novæ entitatis aut perfectionis, licet eam desineret terminare, non propterea mutaretur, quia nihil entitatis vel perfectionis perderet, sed solum desineret habere exercitium quod antea habebat. Idem proportionaliter dicendum est de divino decreto.

§. VI.

Solvitur ratio dubitandi initio proposita.

EX his habes solutionem ad principalem dubitandi rationem, §. 1. sub hac forma propositam. Actus liber ex proprio conceptu potest quod deficere possit: Sed nihil voluntati divinæ intrinsecum potuit deficere: Ergo in nullo intrinsecò voluntati divinæ, decretum Dei liberum consistere potest. Concessa enim Majori, distinguenda est Minor: Nihil Deo intrinsecum potuit deficere sub conceptu entitatis & perfectionis, concedo Minorem: Sub conceptu puræ terminationis, nego Minorem & Consequentiam.

Dices, Terminatio illa sub conceptu terminationis, est entitas divina intrinseca Deo: Sed potuit deficere sub conceptu terminationis: Ergo etiam sub conceptu intrinseca entitatis; vel si sub conceptu entitatis indefectibilis est, non potest esse defectibilis sub conceptu terminationis.

Respondeo distinguendo Majorem: Est entitas divina explicitè, absque distinctione virtuali ab illa, nego Majorem: implicitè, & ab illa virtualiter distincta, concedo Majorem; & concessa Minori, nego Consequentiam. Itaque quamvis terminatio libera, sub conceptu terminationis, sit implicitè entitas divina, non tamen explicat conceptum divinæ entitatis, ab illoque distinguitur virtuali distinctione: quæ distinctio sufficiens est, ut quamvis deficiat, vel possit deficere sub conceptu terminationis, non deficiat, nec deficere possit sub conceptu entitatis. Sicut quamvis deformitas peccati implicitè importet conceptum entitatis positivæ, quia tamen prædictum conceptum non explicat, sed ab illo distinguitur, penes implicitum & explicitum, stat optimè deformitatem peccati causari à Deo sub conceptu entitatis, absque eo quod ab illo causetur sub conceptu deformitatis. Unde sicut ista consequentia non valet: Deformitas peccati sub conceptu deformitatis, est entitas positivæ: Sed omnis entitas positiva causatur à Deo: Ergo deformitas sub conceptu deformitatis à Deo causatur: ita ob similem defectum, consequentia facta non tenet.

Instabis, Terminatio ista libera, esto non explicet, implicat tamen conceptum realis entitatis: sicut enim ens creatum transcendit omnes entitates, formalitates & modos in creaturis repertos, ita ens divinum in omni prædicato Dei per transcendentiam includitur: Ergo non stat illam esse defectibilem, sub conceptu terminationis, & non sub conceptu entitatis. Consequentia videtur manifesta, Tum quia impossibile est quod aliqua ratio inferior sit defectibilis, nisi etiam prædicatum superius in ea transcendentialiter inclusum possit deficere: Tum etiam, quia filiatio, sub conceptu filiationis, dicit implicitè entitatem divinam ut prædicatum transcendens & aliàs sub conceptu filiationis non convenit Patri.